

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Ostatni lot - samoloty nad walczącą Warszawą

CELE OGÓLNE

1. Przybliżenie uczniom różnych aspektów działań podczas Powstania Warszawskiego.
2. Zapoznanie uczniów z wątkiem polskiego lotnictwa.
3. Przybliżenie historii związanych z konkretnym eksponatem Muzeum Powstania Warszawskiego - Liberatorem.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

1. Przedstawienie problematyki dostarczania broni i zapasów dla powstańców.
2. Przybliżenie typów samolotów, na których latali polscy lotnicy.
3. Zapoznanie z zabytkami z Muzeum Powstania Warszawskiego – samolotem oraz fotografiami wykonanymi przez powstańców.
4. Zwrócenie uwagi na obecność polskich żołnierzy wśród wojsk alianckich na zachodzie Europy.

Cele kształtujące

1. Doskonalenie umiejętności interpretowania źródeł – w tym przypadku fotografii.
2. Rozwijanie umiejętności pracy w grupie i brania udziału w dyskusji.
3. Kształtowanie umiejętności myślenia przyczynowo-skutkowego.

Cele wychowawcze

1. Kształtowanie postaw patriotycznych w oparciu o pamięć o Powstaniu Warszawskim.
2. Zachęcenie do poznawania własnej historii poprzez odwiedzanie polskich muzeów.
3. Oglądanie zabytku poprzez pryzmat historii konkretnych ludzi walczących w obronie kraju.

METODY PRACY

♦ praca w grupach ♦ dyskusja ♦ praca ze źródłami (fotografia) ♦ rozmowa sterowana ♦ rozwiązywanie ćwiczeń ♦ wykład ♦ ankietę/głosowanie

NARZĘDZIA

♦ komputer i rzutnik ♦ wydrukowane i pocięte zadania do lekcji w odpowiedniej liczbie (pamiętaj o przygotowaniu puzzli).

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Zapytaj uczniów, czy słyszeli o Powstaniu Warszawskim. Czy wiedzą, kiedy wybuchło i w jakich okolicznościach?
- ♦ Porozmawiajcie chwilę o sytuacji, w jakiej Polska znalazła się w 1944 r. Jak wyglądała okupacja? Dlaczego Polacy zdecydowali się na wybuch powstania akurat wtedy? Zwróć uwagę na plan „Burza” oraz sytuację Armii Krajowej po wkroczeniu do Polski sowietów.

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Zapytaj uczniów, skąd można czerpać informacje na temat Powstania Warszawskiego (przykładowe odpowiedzi: wypowiedzi świadków, powstańców, ich pamiętniki, listy, zapiski, poczta polowa, fotografie). Zwróć szczególną uwagę na źródła fotograficzne. Pokaż uczniom **tablicę 1**. Porozmawiajcie o sytuacjach, które są przedstawione na zdjęciach. Jak to świadczy o życiu w stolicy w sierpniu 1944 r.?
- ♦ Opowiedz uczniom krótko o Muzeum Powstania Warszawskiego. Następnie podziel uczniów na grupy i rozdaj im **zadanie 1**. Poproś o wykonanie, następnie sprawdźcie odpowiedzi.
- ♦ Wspólnie zastanówcie się, skąd mogła pochodzić broń powstańców. Czy mieli jej pod dostatkiem? Opowiedz o komunikacie, jaki w początkach sierpnia polskie dowództwo nadało do wojsk aliantów na zachodzie (upewnij się, czy uczniowie rozumieją pojęcie „alianci”). Opowiedz o pierwszych zrzutach dokonanych w nocy z 3 na 4 sierpnia. W sumie dokonano 196 lotów nad Warszawę.
- ♦ Rozdaj uczniom **zadanie 2** do rozwiązania indywidualnego. Sprawdźcie odpowiedzi.
- ♦ Wyświetl na ekranie **tablicę 2**. Porozmawiajcie o tym, jak powstańcy radzili sobie z brakiem broni. Czym walczyli? Co konstruuje na zdjęciu? (Wyrzutnie do butelek zapalających).
- ♦ Przeprowadź wśród uczniów ankietę: co było w paczkach zrzuconych przez samoloty? (Odpowiedź: granatniki przeciwpancerne, pistolety maszynowe i karabiny ręczne, amunicja, środki opatrunkowe, czekolada, odzież, lekarstwa).
- ♦ Jakimi samolotami przylatywano nad Warszawę? Rozdaj uczniom wycięte puzzle z **zadania 3**. Zadanie do wykonania w grupach. Odczytajcie wspólnie nazwę samolotu ukazaną na projekcie. Opowiedz uczniom o miejscu ich produkcji i używaniu ich przez brytyjskie siły powietrzne. Zaakcentuj obecność polskich lotników w RAF-ie. Opowiedz krótko o Dywizjonie 300 i 301 oraz o Władysławie Sikorskim, który zginął w takim samolocie.
- ♦ W jaki sposób samoloty dostarczały pojemniki z bronią i zaopatrzeniem? Wyświetl na ekranie **zadanie 4**. Rozwiążcie je wspólnie.
- ♦ Pokaż uczniom **tablicę 3**. Zapytaj, co może przedstawiać. Są to kopie zasobników zrzuconych na spadochronach z samolotów.
- ♦ Skąd startowali lotnicy dokonujący zrzutu broni? Z jakiego kraju? Przeprowadź krótką ankietę wśród uczniów (odpowiedź: Włochy). Zastanówcie się wspólnie, jak wyglądała trasa lotników (Adriatyk-Jugosławia-Węgry). W jakim mieście było lotnisko? Rozdaj uczniom **zadanie 5** i poproś o wykonanie. Sprawdźcie odpowiedzi.
- ♦ Wyświetl **film** załączony do lekcji. Następnie wspólnie wykonajcie **zadanie 6**.

4 min

Rekapitulacja pierowna

- ♦ Jak zakończyło się Powstanie Warszawskie? Podyskutujcie, czy zrzuty dla miasta pomogły im w walce. Czy można było zrobić coś więcej? Jakie znaczenie ma dziś dla nas historia walczącej Warszawy, polskich i innych alianckich lotników, którzy ginęli próbując dostarczyć broń dla powstańców?

- ♦ Zachęć uczniów do odwiedzenia Muzeum Powstania Warszawskiego.

1 min

Zadanie domowe

- ♦ Poproś uczniów, aby w domu zapoznali się z historią innego Liberatora, który już po upadku Powstania Warszawskiego rozbił się w polskich górach. Podaj adres strony:

https://historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,858,liberator_w_gorcach.html

Tablica 1

Fot. A. Bargiełowski (Zbiory MPW)

Fot. J. Chojnacki (Zbiory MPW)

Fot. J. Kokczyński (Zbiory MPW)

Ostatni lot - samoloty nad walczącą Warszawą

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dzieciocy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

Tablica 2

Fot. J. Joachimczyk (Zbiory MPW)

Butelki zapalające. (Domena publiczna)

Tablica 3

Muzeum Powstania Warszawskiego – rekonstrukcje zasobników z zawartością (Domena publiczna)

Zadanie 1

Obejrzyj zdjęcia z wystawy Muzeum Powstania Warszawskiego. Jak myślisz, co odtwarzają? Jakie fragmenty Warszawy? Jakie epizody z codzienności walk powstańczych? Dopasuj zdjęcia do odpowiednich tytułów.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

1. ODTWORZONY FRAGMENT ULICY	2. REPLIKA NIEMIECKIEGO BUNKRA ZDOBYTEGO PRZEZ POWSTAŃCÓW	3. POWSTAŃCZA RADIOSTACJA „BŁYSKAWICA”
4. POWSTAŃCZA DRUKARNIA	5. WEJŚCIE DO REPLIKI KANAŁÓW	6. KAWIARNIA Z LAT CZTERDZIESTYCH

Autorem fotografii jest p. Adrian Gryczuk, CC BY-SA 3.0pl

Zadanie 2

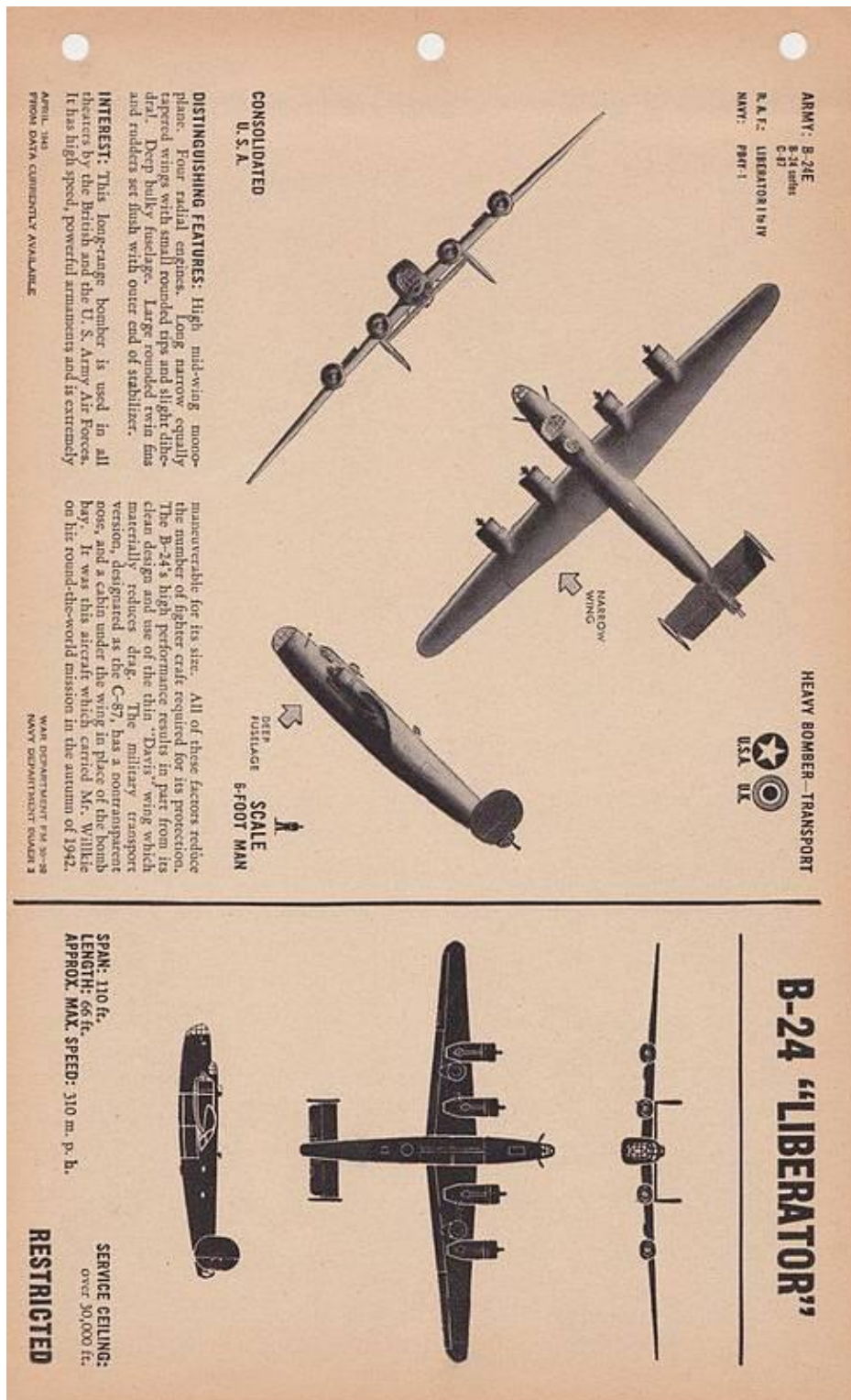
Jak przebiegały zrzuty na teren walczącej Warszawy? Odpowiedz na pytania: prawda czy fałsz?

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Udało się dokonać 115 zrzutów.		
Zrzutów dokonywano nie tylko bezpośrednio nad miastem, ale też nad Puszcą Kampinoską i Lasem Kabackim.		
Niemcy podczas zrzutów zestrzelili 183 polskie samoloty.		
Powstańcy nawiązali łączność radiową z lotnictwem we Włoszech.		
Niektóre ze zrzutów nie zdążyły zostać przechwycone przez powstańców.		
Zrzut był sygnalizowany specjalną melodią nadawaną przez radio.		
Każdy z samolotów mógł zrzucić 30 paczek ze sprzętem, każda o wadze 500 kg.		

Zadanie 3

Obrazek po wydrukowaniu rozetnić na małe kawałki. Rozdaj uczniom z prośbą o ułożenie.

Zadanie 4

Sprawdź, czy potrafisz zauważyć rzut dla powstańców. Wskaż odpowiednie zdjęcie, na którym go widać.

Zbiory Muzeum Powstania Warszawskiego

Domena publiczna

Domena publiczna

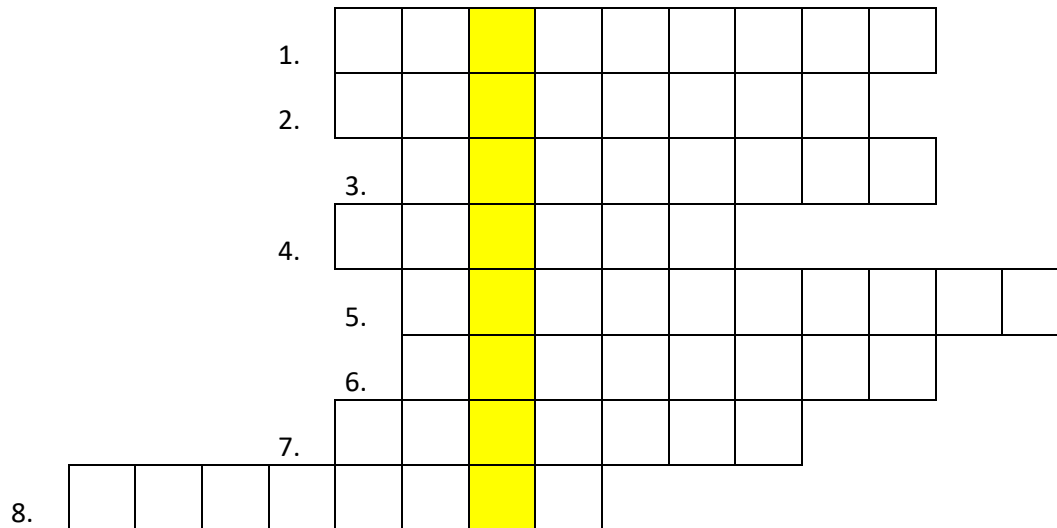
Ostatni lot - samoloty nad walczącą Warszawą

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

Zadanie 5

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Nazwa samolotu, z którego dokonywano zrzutów broni nad Warszawą
2. Warszawiacy budowali je na ulicach z cegieł, kamieni, bruku, zniszczonych budynków i sprzętów.
3. WładysławNaczelnny Wódz, zginął w katastrofie lotniczej.
4. Nimi poruszali się powstańcy pod ziemią.
5. Morze, które pokonywali członkowie Eskadry lecąc z Włoch do Polski ze zrzutami.
6. Maszynowy typu Sten, częsta zawartość zrzutów dla walczącej Warszawy.
7. Kampinoska, jeden z obszarów zrzutów.
8. Metalowy pojemnik, w którym umieszczano broń i inne przedmioty podczas zrzutu.

Zadanie 6

1. Jak nazywał się dowódca Liberatora, o którym opowiada film?

- a) Jan Bielicki
- b) Zbigniew Szostak
- c) Józef Witek
- d) Władysław Sikorski

2. W którym miejscu Warszawy dokonano zrzutu?

- a) Na Placu Krasińskich
- b) Na Placu Zamkowym
- c) Na ulicy Miodowej
- d) Na Okęciu

3. Jak nazywała się jednostka, której członkami była załoga Liberatora?

- a) 1243 Dywizja Pancernego Lotnictwa
- b) 100 Brygada Lotników Polskich
- c) 1586 Eskadra Specjalnego Przeznaczenia
- d) 303 Drużyna do Zadań Specjalnych

4. Gdzie nastąpiła katastrofa Liberatora, o którym opowiada film?

- a) W Nieszkowicach Wielkich koło Bochni
- b) W centrum Krakowa
- c) W Otwocku koło Warszawy
- d) Na warszawskim Mokotowie

5. Jak uhonorowano załogę Liberatora?

- a) Ich rodzinom przyznano specjalny dokument opisujący zasługi poległych lotników
- b) Pośmiertnie odznaczono ich Orderem Virtuti Militari
- c) Postawiono im pomnik w centrum Warszawy
- d) Odznaczono ich Orderem Odrodzenia Polski

SŁOWNICZEK

Alianci – kraje-przeciwnicy tzw. „Państw Osi” w II wojnie światowej. W ich skład wchodziły m.in. Polska, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Związek Radziecki, Francja.

Państwa Osi – państwa walczące w II wojnie światowej przeciwko aliantom. Należała do nich Niemcy, Włochy oraz Japonia.

Okupacja – zajęcie przez zbrojne siły jednego państwa terytorium drugiego państwa. Wiązało się to zazwyczaj z wprowadzeniem nowych władz okupacyjnych, kontrolami i ograniczeniem swobody zajętego kraju.

Armia Krajowa – AK, działające skrycie, w konspiracji, siły zbrojne Polskiego Państwa Podziemnego działającego podczas II wojny światowej.

Generalne Gubernatorstwo – jednostka terytorialna wprowadzona dla części ziem polskich zajętych zbrojnie przez Niemców w 1939 r. W Generalnym Gubernatorstwie położona była m.in. Warszawa.

POLECANE MATERIAŁY:

<http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/9131?t=Ostatni-lot-Liberatora#> - o ostatnim locie Liberatora możesz poczytać także tutaj.

<https://www.1944.pl/fototeka/kolekcje.html> - tutaj, na stronie Muzeum, możesz też zobaczyć więcej zdjęć z Powstania Warszawskiego, okiem fotografów-żołnierzy.

<https://www.1944.pl/kalendarz-powstania.html> - Powstanie Warszawskie dzień po dniu.

https://historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,858,liberator_w_gorcach.html – historia kolejnego Liberatora, z amerykańską załogą, który w grudniu 1944 r. rozbił się w polskich górach.

https://historiaposzukaj.pl/wiedza,film,247,film_miasto_44.html – tekst na temat filmu „Miasto 44” opowiadającym o Powstaniu Warszawskim.

<https://www.youtube.com/watch?v=ksmWIG8I9XY> – archiwalne nagrania z Powstania Warszawskiego

<https://www.youtube.com/watch?v=HHYo8HBTHVA> – zwiastun filmu „Miasto ruin”

<https://www.polska1918-89.pl/pdf/zrzuty-dla-powstania,1797.pdf> – artykuł na temat zrzutów dla powstańców.

HISTORIA:
ZOBACZ

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1 ♦ A-5, B-3, C-4, D-1, E-6, F-2

Zadanie 2 ♦ 1-P, 2-P, 3-F, 4-P, 5-P, 6-P, 7-F

Zadanie 4 ♦

Zadanie 5 ♦

1.	L	I	B	E	R	A	T	O	R
2.	B	A	R	Y	K	A	D	A	
3.	S	I	K	O	R	S	K	I	
4.	K	A	N	A	L	Y			
5.	A	D	R	I	A	T	Y	C	K
6.	P	I	S	T	O	L	E	T	
7.	P	U	S	Z	C	Z	A		
8.	Z	A	S	O	B	N	I	K	

Zadanie 6 ♦ 1B, 2A, 3C, 4A, 5B

HISTORIA:
ZOBACZ

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

HISTORIA:
POSZUKAJ

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
Program „Historia: zobacz” jest przygotowany i realizowany we współpracy
z Fundacją Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii.

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA 2017-2022

Ostatni lot - samoloty nad walczącą Warszawą

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.